

30.4.2003

1(4)

OMAISHOITOTYÖSSÄ, KUNTOUTTAVASSA TYÖTOIMINNASSA JA VAMMAISTEN HENKILÖIDEN TYÖTOIMINNASSA SATTUVIEN TAPATURMIEN KORVAAMINEN

1. Yleistä

Omaishoitotyössä, kuntouttavassa työtoiminnassa ja vammaisten henkilöiden työtoiminnassa sattuneista tapaturmista on annettu uusia säädöksiä.

1.1.2002 voimaan tulleen sosiaalihuoltolain 27 c §:n 2 momentin (1134/2001) mukaan omaishoidon tuesta hoitajan kanssa sopimuksen tehneen kunnan on otettava tapaturmavakuutuslain 57 § 1 momentin mukainen vakuutus hoitajalle. Tätä koskeva Tapaturmavakuutuslaitosten liiton (TVL:n) kiertokirje on 27/2001.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) on tullut voimaan 1.9.2001 sekä siihen liittyvä lain muutos (539/2001) on tullut voimaan 1.1.2002. Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 23 §:n mukaan kunnan on järjestettävä TapVakL:n 57 §:n 1 momentissa tarkoitettu vakuutusturva kuntouttavassa työtoiminnassa sattuvan tapaturman varalta. TVL on antanut kuntouttavasta työtoiminnasta kiertokirjeen 14/2001.

Vammaisten henkilöiden työtoimintaa koskeva sosiaalihuoltolain 27 e § (68/2002) on tullut voimaan 1.4.2002. Sosiaalihuoltolain 27 e § 3 momentin mukaan työtoimintaan osallistujia varten on otettava TapVakL 57 § 1 momentin mukainen vakuutus. Lain muutoksista on tiedotettu vakuutuslaitoksille TVL:n kiertokirjeellä 4/2002.

Uusien säädösten myötä omaishoitotyössä, kuntouttavassa työtoiminnassa ja vammaisten henkilöiden työtoiminnassa sattuneiden tapaturmien vakuutusturva on yhtä laaja kuin pakolliseen tapaturmavakuutuksen perustuva turva ellei jäljempänä muuta todeta. Vakuutuksen perusteella vahingoittuneella on esimerkiksi oikeus saada ansi-onmenetyskorvauksena päivärahaa ja tapaturmaeläkettä, tapaturman johdosta aiheutuneen kuntoutuksen korvaukset sekä pysyvästä viasta ja haitasta maksettava haittaraha. Lisäksi korvataan tarpeelliset sairaanhoitokulut ja maksetaan haitallisia sekä korvausta kodinhoidon lisäkustannuksista. Joillekin tässä esiteltävistä ryhmistä on niiden erityispiirteiden vuoksi kuitenkin ominaista, että korvausedellytyksiä eri korvauslajien kohdalla joudutaan harkitsemaan tarkemmin.

2. Omaishoitotyössä sattuneet tapaturmat

2.1. Omaishoitotyön olosuhteet

Koska uuden säännöksen myötä omaishoitajan tapaturmavakuutusturva on yhtä laaja kuin pakolliseen tapaturmavakuutukseen perustuva turva, on omaishoitaja siten vakuutettu sekä varsinaisessa omaishoitotyössä että siihen liittyvillä matkoilla sattunei-

den tapaturmien varalta. Rajanveto omaishoitotyössä ja muissa tehtävissä sattuneiden tapaturmien välillä voi olla vaikeaa, koska omaishoito on hyvin moninaista ja hoidettavat erilaisia. Olennaista on kuitenkin, että tapaturma on sattunut omaishoittoon liittyvissä olosuhteissa ja hoidettavan vuoksi tehtävissä toiminnaissa. Tämän mukaisesti korvattavaksi voivat tulla tapaturmat, jotka ovat sattuneet esimerkiksi hoidettavaa pukies-
sa tai syötettäessä.

Omaishoidon tuella tapahtuva hoito on useimmiten omaisten läheisilleen antamaa hoitoa. Koska kyse on myös perheen sisäisestä suhteesta, joudutaan käytännössä tekemään rajanvetoa siitä, mikä toiminta on omaishoitoa ja mikä perheen yhteisten asioiden hoitamista. Tällaista rajaa vedettäessä on otettava huomioon hoidettavan yksilöllinen avun tarve. Erilaisilla asiointimatkoilla tapahtuneita tapaturmia korvattaessa on selvitettävä, mikä on ollut matkan pääasiallinen tarkoitus ja onko matka ollut hoidon kannalta olennainen. Näin ollen korvattavia voivat olla tapaturmat, jotka ovat sattuneet hoidettaessa hoidettavan omia asioita. Tällaisia voivat olla esimerkiksi apteekkiasiat tai hoidettavan lääkäriin vieminen, jos mainittu asia on ollut matkan pääasiallinen syy.

2.2. Omaishoitajan vuosityöansio

TapVakL 57 § 1 momentin mukaisissa vakuutuksissa vuosityöansio on TapVakL 57 § 6 momentin mukaan sovittava. Omaishoitajalle sovittava vuosityöansio perustuu hoitopalkkion määrään. Tapaturmavakuutuslain 28 § 6 momentin mukaan vuosityöansion ollessa pienempi kuin vähimmäisvuosityöansio vuosityöansio on korotettava vähimmäisvuosityöansioksi. Jos omaishoitajana on tapaturmavakuutuslain 28 § 6 momentissa tarkoitettu eläkeläinen, vuosityöansiota ei koroteta minimivuosityöansioksi. Näin ollen lähtökohtana on, että muulle kuin eläkkeellä olevalle omaishoitajalle maksetaan ansionmenetykskorvauksia vähimmäisvuosityöansion mukaan, mikäli omaishoitajalle maksettavat todelliset hoitopalkkiot eivät ylitä vähimmäisvuosityöansiota.

Osa omaishoitajista on koko- tai osa-aikaisessa työssä omaishoidon ohella. Jos omaishoitaja loukkaantuu omaishoitotyössä, vuosityöansio on em. sovittu vuosityöansio eikä siihen lisätä työsuhdetyön ansioita. Näissä tapauksissa myöskään työsuhdetyön työnantajalla ei ole oikeutta saada sairausajan palkkaa tämän vakuutuksen perusteella.

2.3. Ansionmenetyksen korvaaminen

Koska kyseessä on TapVakL 57 § 1 momentin mukainen vakuutus, ansionmenetykskorvaus myös 28 päivän ajalta määräytyy vuosityöansion mukaan.

Ansionmenetykskorvausta maksetaan omaishoitajalle, kun hän on työkyvytön hoitotyöhön eikä kunta maksa hänelle hoitopalkkiota työkyvyttömyysajalta. Yleensä omaishoidon palkkion maksamista ei keskeytetä lyhyiltä työkyvyttömyysajoilta.

Jos omaishoitaja on ollut lääkärinlausunnon mukaan työkyvytön, mutta hoidettavan hoito on jatkunut normaalisti eikä kunnan hoitopalkkion maksaminen ole keskeytynyt, ei omaishoitajalle ole muodostunut korvattavaa ansionmenetystä.

3. Kuntouttavassa työtoiminnassa sattuneet tapaturmat

3.1. Työkyvyn alentuma ja kuntoutustarve

Kuntouttavan työtoiminnan toimenpiteillä parannetaan pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön elämänhallintaa ja edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla. Toimenpiteillä edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja muuhun työhallinnon tarjoamaan työllistymistä edistävään toimenpiteeseen. Kuntouttavaa työtoimintaa ei tehdä työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa.

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien vakuutusturva kattaa saman turvan kuin lakisääteinen tapaturmavakuutuskin. Kuntouttavassa työtoiminnassa sattuneiden työtapaturmien osalta työkyvyn alentuma ja kuntoutustarvetta arvioidaan noudattaen soveltuvin osin tapaturmavakuutuslain sekä tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavaa kuntoutuksesta annetun lain säännöksiä.

3.2. Vuosityöansio

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvan henkilön vuosityöansio on aina vuosityöansion vähimmäismäärä (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 23 § 2 mom.).

4. Vammaisten henkilöiden työtoiminnassa sattuneet tapaturmat

4.1. Ansionmenetykskorvaus, sairausajan palkka ja työkyvyn alentuma

Vammaisten henkilöiden työtoimintaan osallistuvat ovat työkyvyttömiä henkilöitä, joiden toimeentuloturvana on työkyvyttömyyseläke. Vammaisten henkilöiden työtoimintaan osallistuvat eivät ole työsuhteessa, eikä toimintaan sovelleta, mitä työsuhteesta on säädetty. Vammaisuudesta tai muusta vastaavasta syystä johtuen tällaisilla henkilöillä ei ole edellytyksiä osallistua normaaliin työsuhdetyöhön tai sosiaalihuoltolain 27 d §:n mukaiseen vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaan toimintaan.

Todettakoon, että vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaa toimintaa (em. 27 d §), johon osana kuuluu suojatyö, tehdään työsopimuslain mukaisessa työsuhteessa.

Työtoiminnasta maksettavaa työosuusrahaa ei voida pitää TapVakL 26 §:ssä tarkoitettuna sairausajan palkkana tai siihen rinnastettavana etuutena, joten kunnalla ei ole oikeutta saada sairausajalta mahdollisesti maksamaansa työosuusrahaa vastaavaa ansionmenetykskorvausta vakuutuslaitokselta.

Tapaturman jälkeinen työkyvyn alentuma määrätään arvioimalla vammaisen mahdollisuudet osallistua sosiaalihuoltolain 27 e §:n mukaiseen vammaisille henkilöille tarkoitettuun työtoimintaan ottaen huomioon sekä tapaturmasta että muusta vammaisuudesta johtuvat rajoitukset.

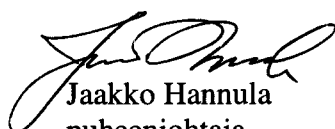
Kansaneläkelaitos yhteensovittaa maksamansa työkyvyttömyyseläkkeen ja sairausvakuutuksen päivärahan vammaisten henkilöiden työtoiminnassa sattuneen tapaturman johdosta tapaturmavakuutuslain mukaan maksettujen ansionmenetykskorvausten kans-

sa. Työeläkejärjestelmässäkään ei ole estettä yhteensovittaa korvauksia tapaturmavakuutuksesta maksettavan ansionmenetykskorvauksen johdosta.

4.2. Vuosityöansio

Ansionmenetykskorvausta maksetaan vähimmäisvuosityöansion ja sattuneesta tapaturmasta aiheutuneen työkyvyn alentuman mukaan. Myös eläkeläisillä vuosityöansio on vuosityöansion vähimmäismäärä.

TAPATURMA-ASIAIN KORVAUSLAUTAKUNTA

Jaakko Hannula
puheenjohtaja